

© Ірина СТАДНИК, Оксана ЯШАН (Черкаси)

**ТРЕТЯ ВСЕУКРАЇНЬСКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
(ІЗ МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ) «КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА УКРАЇНИ:
ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ТРАДИЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ»**

Ось уже третій рік поспіль кафедра історії та права Черкаського державного технологічного університету є організатором всеукраїнських науково-практичних конференцій під загальною назвою «Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження». Мета наукового форуму полягає в презентації результатів наукових досліджень, обміні досвідом, об'єднанні зусиль наукової та викладацької громадськості України, істориків, мистецтвознавців, архівістів, бібліотекарів, музейних працівників у теоретичному узагальненні наукових досліджень, аналізі та розробленні практичних рекомендацій щодо збереження, використання культурно-історичної спадщини, ролі музеїв у її збереженні, а також формуванні професійних компетенцій фахівців у сферах, пов'язаних із дослідженням і використанням культурно-історичної спадщини.

Захід, який відбувся 5-6 листопада 2020 р., став можливим завдяки співпраці кафедри-організатора, Управління культури та охорони культурної спадщини Черкаської обласної державної адміністрації, Державного архіву Черкаської області, Правління Національної спілки краєзнавців України, Національного історико-культурного заповідника «Чигирин», Кам'янського державного історико-культурного заповідника, комунальних закладів «Черкаський обласний краєзнавчий музей» та «Обласний художній музей» Черкаської обласної ради.

За три роки суттєво розширилася географія та кількість учасників. Оскільки конференція має статус всеукраїнської з міжнародною участю, то варто зазначити, що цього року в науковому форумі взяли участь не лише понад 100 науковців із різних регіонів нашої країни – Черкащини, Київщини, Полтавщини, але й зарубіжні науковці, які виявили зацікавлення культурно-історичною спадщиною України. Цьогорічна конференція була особливою з погляду організації. Її пленарне і п'ять секційних засідань поєднали безпосереднє спілкування учасників конференції в аудиторії і дистанційну роботу.

У привітальному слові ректор Черкаського державного технічного університету професор Олег Григор підкреслив актуальність дослідження та збереження культурно-історичної спадщини України, а також необхідність формування в студентів професійних компетенцій фахівців у сферах, пов'язаних із вивченням та дослідженням культурно-історичної спадщини. Після слів привітання учасникам зібрання від співорганізаторів та партнерських організацій відбулося інформативно насичене пленарне засідання.

Доповіддю на тему «Електронні джерела у структурі соціокультурної інформації» пленарне засідання конференції розпочав доктор історичних наук, професор кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка Ярослав Калакура. Доповідач зазначив, що в умовах інформаційного суспільства та соціокультурного повороту гуманітаристики неухильно зростає роль електронних джерел як носіїв різноманітної інформації, зокрема про історико-культурну спадщину України. Розвиток електронного джерелознавства та електронного архівознавства диктує нові виклики дослідникам, пов'язані з поглибленим освоєнням сучасної комп'ютерної техніки, методики використання цифрових технологій у науковій діяльності та навчальному процесі. Доповідь науковця спричинила живу дискусію і спонукала до низки запитань, також стосовно актуальної теми плагіату.

Доктор історичних наук, професор завідувач кафедри джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, завідувач навчально-наукової лабораторії експертизи культурно-історичних цінностей Олександр Потильчак описав та попередньо атрибутував комплекс із 10 дирхемів ординського карбування першої половини XIV ст., виявленого навесні 2020 р. поблизу селища Маньківка Черкаської області. Аналізуючи нововиявлений нумізматичний комплекс,

він зазначив, що ординські монети для Середнього Подніпров'я, зокрема й Черкащини, є доволі звичними, адже регіон у XIV-XV ст. був контактною зоною залежного тоді від Орди Київського князівства та безпосередніх володінь Джучидів на Подніпров'ї. Скарби та поодинокі знахідки джучидських дирхемів фіксують нумізмати на території сучасної Черкаської області ще з другої половини XIX ст. Науковець стверджує, що розвиток технологій приладового пошуку, з одного боку, створив передумови для масового виявлення нового нумізматичного матеріалу, а з іншого, – лівова частка цих скарбів, залишаючись без опису та атрибуції, розходяться на чорному ринку нумізматики, осідають у приватних колекціях і назавжди втрачаються для науки. У цих умовах, на думку О. Потильчака, справжнім вікном можливостей для нумізмата-дослідника є ресурси антикварних інтернет-аукціонів, де інколи виставляють на продаж цілісні комплекси знайдених пошуковцями-любителями нумізматичних пам'яток, а їхні продавці погоджуються поділитися із вченими важливою інформацією про місце та умови виявлення монет. Також науковець акцентував увагу на необхідності фіксування культурно-історичних знахідок, створення актуальної нумізматичної бази.

Доктор історичних наук, професор проректор з гуманітарно-виховних питань ЧДТУ Валентин Лазуренко послідовно простежує історію Михайлівської церкви в Суботіві, що на Чигиринщині, від перших згадок про її будівництво до знищення більшовиками 1935 р., акцентує увагу на її сучасній актуальності в контексті новітніх пошуків крипти українського державотворця, гетьмана України Богдана Хмельницького.

Майстер народного мистецтва, заслужений художник України член Комітету з Національної премії ім. Тараса Шевченка Олександра Теліженко, проаналізувавши рушник в історичному контексті, епохи та стилі вишивки, стверджує, що «палеолітичні меандри – безкінечники, пройшовши від Мізина довгий шлях у цілих 17 тисячоліть, – і в наш час осмислено «гуляють» в «Рушнику». На думку дослідниці, древню вишивку цілком правомірно вважають скарбницею української національної культури. Вона затаїла в собі неоціненні (і неоцінені!) колосальні знання наших предків про Світобудову. Не викликає заперечення теза, що мода на вишивку може її вбити, бо активно експлуатується лише зовнішня, візуальна сторона, при тому зовсім нівелюється її духовна складова, яка і є суттю вишивки.

У доповіді старшого наукового співробітника відділу нематеріальної традиційної культури Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» Анатолія Богорода йшлося про особливості музеєфікації традиційної етнохореографічної спадщини українців, про створення найпотужнішого наукового етнохореологічного електронного ресурсу, на якому планується розмістити найповніші відомості про українські народні несценічні танці – обрядові та побутові (постобрядові, необрядові, позаобрядові), відомості про дослідників народного традиційного танцю та про етнохореографів, які у своїй творчій діяльності вдало використовували й використовують український танцювальний фольклор.

Зі змістовними доповідями на конференції виступили й інші учасники пленарного засідання. Зокрема, магістр історії заступник голови правління громадського об'єднання «Черкаський колекціонер» Анатолій Шостопал ознайомив аудиторію з проблемами та перспективами сучасних нумізматичних досліджень. Особливостями проведення симпозіуму народного мистецтва «Холодний Яр-2017» поділилася з колегами екскурсовод відділу «Музей Б.Хмельницького» Національного історико-культурного заповідника «Чигирин» Надія Левченко.

Актуальним для сьогодення став виступ завідувачки відділу науково-просвітницької та виставкової роботи Черкаського обласного краєзнавчого музею Марини Бугері на тему «Комунікаційні стратегії Черкаського обласного краєзнавчого музею під час пандемії коронавірусу». В умовах всесвітньої пандемії важливою комунікаційною стратегією музею стала організація онлайн-виставок. Доповідачка стверджує, що злагоджена, систематична робота музейних працівників, усвідомлення вагомого значення діяльності в онлайн, безперервність подання матеріалів у мережі створило психологічний ефект стабільності й залученості користувачів музейних послуг до інформаційного простору та налагодження довіри до музею як інституції зі збереження та примноження колекцій і духовних надбань України.

Значний масив фотодокументів, які доповнюють уявлення про повсякденне життя села Центральної України радянської доби, було представлено в доповіді завідувача відділу досліджень у сфері інформаційних технологій Черкаського науково-дослідного експертно-

криміналістичного центру МВС України Ігоря Солодовнікова та головного судового експерта цього ж відділу Лариси Гончар. Світлини 1950-1970-х рр., виконані Іваном Антоновичем Литвином в різних жанрах – портрет, автопортрет, вулична, архітектурна, весільна, документальна, пейзажна, побутова, жанрова та художня світлина, репрезентують різні аспекти життя радянського села, дають змогу відтворити особливу атмосферу тогочасної дійсності. Не меншою інформативністю відрізнялися доповіді старшого наукового співробітника відділу «Музей Богдана Хмельницького» Національного історико-культурного заповідника «Чигирин» Ольги Брель і завідувача відділу історії краю Черкаського обласного краєзнавчого музею Сергія Ганницького.

Під час секційних засідань конференції її учасники обговорювали питання традицій і досвіду збереження культурно-історичної спадщини; музейного туризму та його регіональних особливостей; долі культурно-історичної спадщини в XXI ст.; історії музейних колекцій та музейної справи, наукової атрибуції та оцінки історичних і культурних цінностей; правової охорони історико-культурних пам'яток, міжнародного досвіду традицій збереження культурно-історичної спадщини; актуальних проблем сучасної історії України.

Під час конференції тривали гострі, але плідні дискусії. Учасники конференції суголосно відзначили високий рівень організації наукового форуму та засвідчили, що наукові розвідки доповідачів заповнюють різновекторні тематичні ніші сучасного історико-культурного, пам'яткознавчого дискурсу. Від колег звучало побажання продовжити традицію організації та проведення подібних наукових форумів у майбутньому. До початку конференції всі її учасники отримали збірник матеріалів зі своїми доповідями й повідомленнями. Сподіваємося, що виданий двотомник матеріалів конференції буде цікавим не лише учасникам наукового заходу, але й широкому загалу – студентам, учителям, викладачам, музейним працівникам, культурологам і пам'яткознавцям, – усім, кого цікавить культурно-історична спадщина та історія України.